

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ สำหรับการนำไปประยุกต์ใช้และบูรณาการความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาสังคมประเทศชาติในระดับที่กว้างยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยรามคำแหงซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาระดับสูงที่มีจำนวนนักศึกษามากที่สุดของประเทศ ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนภายใต้ปรัชญาที่เน้นการเปิดโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับปวงชนชาวไทย โดยเฉพาะผู้ที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความพากเพียรและอดทน เปิดกว้างทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมบนพื้นฐานของความสามารถที่มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรมออกสู่สังคม และยังคงดำรงไว้ซึ่งการปฏิบัติตามภารกิจหลักที่สำคัญ 4 ประการ ของความเป็นสถาบันอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550, หน้า 50) คือ (1) การจัดการเรียนการสอน (2) การวิจัย (3) การให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน และ (4) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นการถ่ายทอดความรู้สู่นักศึกษาโดยตรงนั้น จะต้องยึดถือและให้ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน คือ ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจะต้องเข้าใจวัตถุประสงค์และองค์ประกอบของกระบวนการวิชา หลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นที่จะชี้แนะแนวทางให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ความจำเป็นของการใช้ทรัพยากรการเรียนรู้ต่าง ๆ ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน จะต้องสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม ผู้สอนจะต้องใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับความแตกต่างของลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้จะต้องเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน และการประเมินจะต้อง

เหมาะสมในการวัดทักษะและความเข้าใจของผู้เรียน การพิจารณาคุณภาพของการเรียน การสอนพิจารณาได้จากวัตถุประสงค์ของครู (the input of the teacher) และตอบสนองของผู้เรียน ซึ่งมีองค์ประกอบที่จะต้องพิจารณา (สุพัตรา คุณากาญจน์, 2542, หน้า 57-58) คือ (1) กรอบของการจัดการเรียนการสอน (2) เนื้อหาของการเรียนการสอน (3) สิ่งที่จะเกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอน และ (4) ผลลัพธ์ของการเรียนการสอน

แนวทางของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547, หน้า 12) มาตรา 22 ที่กล่าวถึงแนวการจัดการเรียนการสอนซึ่งต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถและพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยที่สถาบันการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนของประเทศให้มีความรู้และคุณธรรมเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมให้เจริญรุดหน้าไปได้อย่างมีคุณภาพ ตามภารกิจหรือบทบาทของมหาวิทยาลัยที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของคนให้เป็นผู้ที่พร้อมรับผิดชอบต่อการดำเนินชีวิต ในสังคมสมัยใหม่อย่างมีคุณภาพ และก่อให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชน มีบทบาทในการแก้ปัญหาของสังคม ประเทศ ภูมิภาคและโลก ตลอดจนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ปัญญา และจริยธรรมของบุคคลและสังคมเพื่อนำไปสู่สันติสุข เสรีภาพ การยอมรับนับถือ สิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย และเพื่อให้สถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัย ดำเนินการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีหน้าที่และบทบาทครอบคลุมภารกิจทั้ง 6 ด้าน ซึ่งได้แก่ (1) การวิจัยเพื่อพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ (2) จัดการเรียนการสอนและการฝึกอบรม (3) รับผิดชอบดูแลแก้ปัญหา ร่วมมือและส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (4) อนุรักษ์ สืบสาน รังสรรค์ เผยแพร่วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย (5) สนับสนุนการเรียนรู้ชั้นสูง และการศึกษาตลอดชีวิต และ (6) การให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกันจัดการศึกษาทุกระดับชั้น (พรชูลี อาชวอรุ่ง, 2543, หน้า 4) ซึ่งภารกิจเหล่านี้จะเป็นส่วนสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และนักวิชาการหลายคนมีความเห็นตรงกันว่า คุณภาพการสอนเป็นการจัดระบบในการสอนให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมในการเรียนรู้ตามที่กำหนดในวัตถุประสงค์

ประสงค์ของการสอน (เจลิเยว บูริกกีดี, 2540, หน้า 20) ในแต่ละกระบวนการวิชาเพื่อให้การเรียนการสอนมีคุณภาพยิ่งขึ้น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพนั้นต้องคำนึงถึงปรัชญา วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอน ทักษะ ทรัพยากร การให้รางวัล และการจัดองค์กร

การจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษานั้นนับได้ว่าเป็นการจัดการศึกษาที่สำคัญยิ่งทั้งนี้เพราะเป็นการต่อยอดทางความรู้และการบูรณาการความรู้ของศาสตร์ต่าง ๆ ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง ซึ่งลักษณะการจัดการเรียนการสอนเน้นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้อย่างถ่องแท้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายวิชาที่มีความสำคัญที่สามารถสร้างเอกลักษณ์ให้มีความเด่นชัดต่อสถาบันการศึกษา เช่น กระบวนวิชา RU 600 ความรู้คู่คุณธรรม ที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและชุมชน ขณะเดียวกันกระบวนวิชา RU 603 บัณฑิตศึกษา ซึ่งเป็นรายวิชาที่มีความสำคัญในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่จะทำให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ และค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งสามารถนำเสนอผลงานทางวิชาการได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งจะเป็ประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการเผยแพร่ความรู้สู่สังคม ชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ที่สามารถผลิตบัณฑิตให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์และเป็นบัณฑิตที่สังคมต้องการ เนื่องจากเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้วสามารถปฏิบัติงานได้ทันทีเพราะมีความพร้อมทั้งองค์ความรู้ ทักษะ ความชำนาญในศาสตร์ที่ได้รับการศึกษาจากสถาบันการศึกษา

จากความสำคัญของกระบวนวิชา RU 603 บัณฑิตศึกษา ที่กล่าวถึงนั้น ซึ่งบัณฑิตวิทยาลัยเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการด้านการจัดการเรียนการสอนในคณะต่าง ๆ แต่เนื่องจากรูปแบบและลักษณะการจัดการเรียนการสอนในกระบวนวิชา RU 603 บัณฑิต ศึกษา แตกต่างจากกระบวนการวิชาอื่น ๆ ทำให้เกิดปัญหาทั้งในส่วนของสภาพการจัดการเรียนการสอน ที่นักศึกษาจากหลายคณะมาเรียนร่วมกันทำให้มีจำนวนนักศึกษาเป็นจำนวนมาก โดยแต่ละห้องมีจำนวนนักศึกษาถึง 1,000 คน ทำให้อาจารย์ผู้

ควบคุมการสอนดูแลไม่ทั่วถึง เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดแบ่งกลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมสำหรับการเรียนการสอนที่นักศึกษามีจำนวนมาก และมีความหลากหลายจากคณะต่าง ๆ ผนวกกับระยะเวลาของการจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชาซึ่งกำหนดไว้เพียง 2 วันเท่านั้นที่จะต้องดำเนินการสอนและการประเมินผลให้แล้วเสร็จทำให้การจัดการเรียนการสอนต้องเร่งรัดให้ทันกับเวลาที่กำหนดไว้ จึงทำให้ต้องเรียนอย่างต่อเนื่องไม่มีการพัก (break) ระหว่างเรียนซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการรับรู้ของนักศึกษาที่เสมือนถูกบีบคั้นในเรื่องของระยะเวลาและความหลากหลายของเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่มีจำนวนมาก รวมถึงการควบคุมดูแลการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนในการจัดกิจกรรม ประกอบ การเรียนการสอน เพื่อเสริมทักษะความชำนาญให้กับนักศึกษาที่เรียนพร้อมกันจำนวนมาก ๆ เป็นต้น จากสภาพปัญหาเหล่านี้เองที่ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชา RU 603 บัณฑิตศึกษา เพื่อจะได้เป็นข้อมูลย้อนกลับ (feed back) จากผู้เรียนซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงต่อการจัดการเรียนการสอน และข้อมูลความคิดเห็นเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชา RU 603 บัณฑิตศึกษา ให้มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้มากขึ้น

วัตถุประสงค์

งานวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อการจัดการเรียนการสอน กระบวนวิชา RU 603 บัณฑิตศึกษา มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง ต่อการจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชา RU 603 บัณฑิตศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง ต่อการจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชา RU 603 บัณฑิตศึกษา โดยจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และอาชีพ

สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของงานวิจัยไว้ ดังนี้

1. นักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่เรียนกระบวนวิชา RU 603 บัณฑิตศึกษา ที่มีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชา RU 603 แตกต่างกัน
2. นักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่เรียนกระบวนวิชา RU 603 บัณฑิตศึกษา ที่มีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และอาชีพ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชา RU 603 บัณฑิตศึกษาในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาของกระบวนวิชา ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านนักศึกษาผู้เรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์และครอบคลุมเนื้อหาสำหรับการจัดทำวิจัยมากที่สุด ได้แก่

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในส่วนของเนื้อหานี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชา RU 603 บัณฑิตศึกษา เพื่อนำมาสรุปประกอบการศึกษาแล้วสร้างเครื่องมือสำหรับการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชา RU 603 บัณฑิตศึกษา ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ที่เป็นลักษณะของการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หรือประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของคณะต่าง ๆ ที่ลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชา RU 603 บัณฑิตศึกษา ประจำปีการศึกษา 2552 เฉพาะส่วนกลาง จำนวน 2,746 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการทำวิจัย ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 เพศ ของนักเรียน จำแนกเป็น เพศชายและหญิง

2.1.2 อายุ จำแนกเป็น ต่ำกว่า 25 ปี 25-30 ปี 31-35 ปี 36-40 ปี 41-45 ปี 46-50 ปี และ 50 ปีขึ้นไป

2.1.3 อาชีพ จำแนกเป็น ราชการ/พนักงานของรัฐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานองค์กรธุรกิจเอกชน ประกอบธุรกิจส่วนตัว และอื่น ๆ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชา RU 603 ในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาของกระบวนวิชา ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านนักศึกษาผู้เรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน

นิยามศัพท์เฉพาะ

งานวิจัยชิ้นนี้ มีคำศัพท์ที่ควรให้ความหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจน ดังนี้

1. **ความคิดเห็น** หมายถึง ทศนคติของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีต่อกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชา RU 603 บัณฑิตศึกษา

2. **การจัดการเรียนการสอน** หมายถึง ลักษณะและวิธีการ รวมถึงกระบวนการที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดความรู้ตามหลักวิชาการที่ได้ระบุไว้ในคำอธิบายรายวิชาให้ผู้เรียนได้เตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ ตามองค์ประกอบของคุณภาพการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

2.1 **ด้านเนื้อหาของกระบวนวิชา** หมายถึง แบบแผนการเรียนรู้ที่มหาวิทยาลัยกำหนดให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ความเหมาะสมของเนื้อหาของกระบวนวิชา RU 603 บัณฑิตศึกษา

2.2 ด้านอาจารย์ผู้สอน หมายถึง การปฏิบัติตนของผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ในการจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชา RU 603 บัณฑิตศึกษา

2.3 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการสอน โดยใช้เทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสม

2.4 ด้านนักศึกษา หมายถึง แบบแผนหรือลักษณะของการดำเนินการเกี่ยวกับนักศึกษา ได้แก่ การคัดเลือกนักศึกษามีความเหมาะสม มีความมุ่งมั่นและตั้งใจในการแสวงหาความรู้ และมีความพร้อมความสามารถในการรับรู้ต่อกระบวนการในการถ่ายทอดความรู้มีสูง

2.5 ด้านการวัดผลและประเมินผล หมายถึง การดำเนินงานการวัดและประเมิน ตลอดจนการดำเนินการต่าง ๆ ของผู้สอนเพื่อวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างครอบคลุมเนื้อหาที่เรียน

2.6 ด้านปัจจัยเกื้อหนุน หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา อาคารสถานที่ จำนวนห้องเรียน ห้องสมุดและแหล่งค้นคว้า รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เช่น โซตทัสนูปกรณ์และสื่อการศึกษา

3. RU 603 บัณฑิตศึกษา หมายถึง กระบวนวิชาที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง กำหนดให้นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาทุกหลักสูตรต้องลงทะเบียนเรียน เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในกระบวนการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่สามารถเรียนรู้และค้นคว้าหาข้อมูล รวมถึงการวิเคราะห์สังเคราะห์ และนำเสนอผลงานทางวิชาการได้

4. บัณฑิตวิทยาลัย หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบและกำกับดูแลการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาขึ้นไป เพื่อให้การจัดการศึกษาดังกล่าวได้รับการควบคุมและตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้

5. คณะ หมายถึง องค์กรในสถาบันอุดมศึกษาที่มีหน้าที่จัดการเรียนการสอน และให้บริการความรู้เกี่ยวกับวิชาการสาขาที่อยู่ในประเภทเดียวกัน ดังนี้ คณะนิติศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง ต่อการจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชา RU 603 บัณฑิตศึกษา
2. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาและแนวทางในการแก้ไขการจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชา RU 603 บัณฑิตศึกษา ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงจัดให้กับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
3. ทำให้สามารถนำข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนในกระบวนวิชาดังกล่าว ให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของที่ได้ยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. สามารถนำผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางสำหรับอาจารย์ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนกระบวนวิชา RU 603 บัณฑิตศึกษา ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น